

WIE HEEFT ER NOU GEEN IDOOL?

of

Voltaire op schoot bij despootjes

Info:

BODANIS, David: Emilie & Voltaire. Een liefdesgeschiedenis in de Verlichting.

Amsterdam, 2006.

GAINES, J.R.: Een avond in het paleis van de rede. Bach en Frederik de Grote in het tijdperk van de verlichting. Amsterdam-Antwerpen, 2006.

GUWY, France: Voltaire, Help! De Hollandse ervaringen van Voltaire en de invloed op zijn denken. Amsterdam, 1995.

VOLTAIRE: Briefwisseling met Frederik de Grote 1736-1778. Amsterdam, 2007.

VOLTAIRE: Briefwisseling met Catharina de Grote 1763-1778. Amsterdam, 2010.

PERSONAGES

FREDERIK DE GROTE, koning van Pruisen

CATHARINA DE GROTE, keizerin van Rusland

VOLTAIRE, Frans filosoof

MAJORDOOM of Georg von Knödel, Potsdammer grenadier, dienaar van Frederik

GENERAAL 69 of Grigori Podori, dienaar van Catharina

PERE LACHAISELONGUE, jezuïet, dienaar van Voltaire

EMILIE DU CHATELET, lieveling, maîtresse van Voltaire

In het midden van het podium staan twee stoelen (stijl Louis XIV) en een troon. Daarachter een grote dubbele deur. De achterwand van het podium bestaat uit doeken.

1ste scène

Achter de dubbele deur rent Frederik zigzaggend over de scène om borden die vanuit de coulissen naar hem worden gegooid, te ontwijken.

FREDERIK

Rent van links naar rechts

Ik begin moe te worden, majordoom.

MAJORDOMUS

Fit blijven, majesteit.

FREDERIK

Ik zweet als een paard. Zo kan ik ze straks niet onder ogen komen.

MAJORDOMUS

Nog even.

Majesté! Faites attention! Des assiettes prussiennes! Daar is niets tegen bestand.

FREDERIK

Geen enkel Pruisisch bord heeft me geraakt!

MAJORDOMUS

Toch bijna. Opgepast! Nu komen ze nog sneller na elkaar.

FREDERIK

Dat scheelde geen haar. Ca suffit maintenant.

MAJORDOMUS

Ik deed het toch niet slecht, he!

FREDERIK

Bij mijn vader privéles gevolgd?

MAJORDOMUS

Toch niet! Eén van mijn vaardigheden, zeker. Ga u nu verzorgen en trek een ander uniform aan.

FREDERIK

Ik denk er niet aan. Ze moeten me nemen zoals ik ben. Misschien heb je gelijk: even fatsoeneren.

Is er daarna nog tijd om op de fluit te spelen?

MAJORDOMUS

Nee, majesteit. Het bezoek, het hooggeëerde bezoek kan ieder moment arriveren.

Haast u, alter Fritz.

FREDERIK

Bien s^ûr, mon vieux.

Frederik af.

2de scène

Tot het publiek

MAJORDOMUS

Laat zich op één van de stoelen neervallen.

Dat is 'm. Der alte Fritz of Frederik de Grote, Frederik van Brandenburg Hohenzollern, koning van Pruisen.

Heerlijk! Ook al is het maar voor even. Aanstonds veeg ik de stukken en brokken in een of andere hoek. Eerlijk gezegd beleef ik aan het spel met hem ontzettend veel plezier. Ik wil en zal mijn heer en meester nooit raken. Zijn vader Frederik Willem I...

dat was heel andere koek. Als die woedeaanvallen kreeg, dan maakte iedereen zich best uit de voeten. Hij deelde stokslagen uit en gooide met borden naar wie hij maar kon raken.

Zijn zoon, mijn koning, was geducht voor hem. Ik begrijp maar al te goed waarom het begrip Pruisen alles en iedereen deed huiveren.

De relatie met zijn vader? Hopeloos! Toen Frederik twaalf was, begonnen de afranselingen.

Hij werd op de grond gegooid, hij werd geschopt, hij werd de huid vol gescholden...

Toen ik dat allemaal vernam...

3de scène

Frederik verschijnt.

FREDERIK

En er is nog niemand? En ik me maar haasten!

MAJORDOMUS

U bent wel de gastheer! Alles moet piekfijn in orde zijn. Laat me u even inspecteren.

Uw uniform! Het staat stijf van...

FREDERIK

Et alors? En dan?

MAJORDOMUS

Alstublieft! U, die houdt van kunst, literatuur...

FREDERIK

Franse literatuur. Ik ga er prat op dat ik geen enkele Duitse roman heb gelezen!

MAJORDOMUS

U componeert. U houdt van schoonheid!

FREDERIK

Wat heeft dat te maken met mijn uniform?

MAJORDOMUS

Hoe zien uw laarzen eruit? Trek ze uit, dat ik ze poets.

FREDERIK

Stel nu eens dat ik hier op mijn sokken sta, en Catharina komt binnen!

Nee! Geen haar op mijn hoofd die eraan denkt... ik ben wel Fredrik de Grote!

MAJORDOMUS

Aan u helpt geen lievemoeieren! Waar gaat u zitten of laat u haar kiezen?

FREDERIK

Haar laten kiezen? Ik bepaal. Daar!

MAJORDOMUS

Toch niet in het midden. Die plaats is voor...

FREDERIK

Mij!

MAJORDOMUS

Majesteit! Naast Catharina de Grote hebt u niemand minder dan monsieur Voltaire uitgenodigd!

FREDERIK

Je hebt gelijk, majordoom. Maar die Russin speelt me parten.

MAJORDOMUS

Ja, een keizerin is nu eenmaal een vrouw. We zijn hier niet in uw zomerpaleis Sanssouci. Daar is het een mannennest.

FREDERIK

En dat wil ik zo houden.

MAJORDOMUS

U brengt monsieur Voltaire naar zijn plaats...

FREDERIK

Troon, zal je bedoelen.

MAJORDOMUS

En ik wijs de keizerin van Rusland haar plaats. Een goed voorstel?

FREDERIK

Dat weet je toch! Wanneer, denk jij, zal monsieur Voltaire zijn entree maken?

MAJORDOMUS

Een meer dan goede vraag. Vermoedelijk speelt de Franse slag. Ik ga wel even kijken.

4de scène

FREDERIK

Ik hoor hoefgetrappel, en... geen alledaags. Russische volbloeden, zonder twijfel.

Frederik richt zijn blik op de dubbele deur.

Menuet van Bach BwV 1067 orchestral suite -06 weerklinkt.

Dubbele deur zwaait open en majordoomus treedt binnen.

MAJORDOMUS

Waar blijft die nu?

...

Ha, daar bent u!

Catharina, gevolgd door generaal. Majordomus leest van papiertje

Hare Majesteit Catharina de Tweede Aleksejevna... *Majordomus hapert*

CATHARINA

Catharina de Grote.

MAJORDOMUS

Keizerin en Alleenheerseres van alle Ruslanden.

Mag ik u voorstellen: Zijne Majesteit Frederik van Brandenburg , Prince de Prusse
et d'Orange, Graaf van Hohenzollern, Heer van Ravenstein.

FREDERIK

Dat was bij mijn geboorte. Ik ben ook de Grote, koning van Pruisen.

Enchanté, madame.

CATHARINA

Majesté.

FREDERIK

En wie is dat heerschap?

CATHARINA

Mon général.

FREDERIK

Asseyez-vous, madame.

Wil op de troon gaan zitten.

Non, non, madame. Là! Daar!

CATHARINA

Soixante-neuf, mijn juwelen en ... je weet wel.

GENERAAL

A votre service!

5de scène

FREDERIK

Heeft hij geen naam?

CATHARINA

Toch wel. Leven is niet alleen regeren.

Tsjernyjov, Saltykov, Poniatowski, Orlov...

MAJORDOMUS

Hebben we al eens gegeten.

FREDERIK

Onderbreek hare majesteit niet, majordoom. Wij waren bij Orlov.

CATHARINA

Dat varkensgebraad wordt wel anders geschreven. Terzijde.

FREDERIK

Dat zijn allemaal zijn namen?

CATHARINA

Nee. Het waren mijn minnaars. Ik heb een aangeboren levenslust. Hun bedprestaties worden beloond met weilanden, met titels... Ze moeten mijn behoeften voldoen. Hij is de negenenzestigste!

FREDERIK

Cathérine, ik mag Cathérine zeggen? *Catharina knikt* heb jij geen problemen met al die Russische namen? Uiteindelijk ben jij Duitse van origine.

CATHARINA

Je sais. Ich heisse Sophie Auguste Friderike von Anhalt-Zerbst. Nu ben ik Catharina de Grote.

MAJORDOMUS

De Tweede. Dat stond zo op mijn briefje.

FREDERIK

Alle minnaars hebben dus een nummer.

CATHARINA

Dat maakt het me gemakkelijk als ik des billets-doux schrijf.

Op deze reis vergezelt 69 me. Soixante-neuf. Nu is hij mijn steun en toeverlaat.

Voor zolang het duurt. Alles hangt af van zijn...

FREDERIK

Bedprestaties.

CATHARINA

Kruipen doen ze, en ze weten waarom!

MAJORDOMUS

Bij u zijn het eerder Männer, oder!

FREDERIK

Dat komt nu niet ter sprake.

CATHARINA

Ik ben tolerant. Hoe dan ook: leven is meer dan alleen...

MAJORDOMUS

Regeren.

FREDERIK

Val haar niet in de rede. Tu as raison, Cathérine.

CATHARINA

Comme tu dis, collègue.

FREDERIK

Toch leuk mekaar tutoyeren... Rusland, Pruisen. We zitten op hetzelfde niveau. De Grote.

MAJORDOMUS

Tot het publiek

Voor haar: de Tweede.

CATHARINA

En mekaar bij de voornaam aanspreken.

FREDERIK

Une bonne idee. We moeten het ijs breken als het...

MAJORDOMUS

Dat is wel een andere zegswijze.

CATHARINA

Ijs en sneeuw, dat kennen we in mijn rijk.

MAJORDOMUS

Naar het publiek toe

En zij kent nog andere dingen. Ze zit al aan nummer 69, de hete truffel. De Messalina van de Newa.

De Newa stroomt door Sint-Petersburg.

Hoefgetrappel.

Aan 't geluid te horen... Franse volbloeden. Dat zal...

FREDERIK

Monsieur Voltaire zijn. Espérons!

6de scène

Generaal komt binnen met het juwelenkistje en een hoofdkussen.

CATHARINA

Moeilijk slotje. Help me even, soixante-neuf. Jij kunt veel.

MAJORDOMUS

Prestaties!

CATHARINA

Jouw vingers verrichten wonderen à n'importe quel moment, dans n'importe quelle chambre,

à n'importe quelle heure...

GENERAAL

Welke halssnoer nu, madame?

FREDERIK

En de generaal heeft... een kussen meegebracht! Hier in het paleis zijn er heel veel

kamers, en per kamer heel veel hoofdkussens.

CATHARINA

Ik had niet anders gedacht.

FREDERIK

Heb je rugklachten?

CATHARINA

Mais non. Dit is een speciaal kussen.

FREDERIK

Tu veux m'expliquer?

CATHARINA

Galopperen. Op dit hoofdkussen - ik moet het altijd bij me hebben – galoppeer ik.

Wijdbeens.

FREDERIK

Jij oefent daarmee het paardrijden?

CATHARINA

Ik denk aan mijn conditie! Als een officier even afwezig is, dan heb ik het altijd bij me.

Dans n'importe quelle chambre!

MAJORDOMUS

Naar het publiek toe

Dan tellen we verder: soixante-dix.

FREDERIK

Je comprends. *lacht*

CATHARINA

Generaal, ga maar.

7de scène

FREDERIK

Qu'est-ce qu'on va boire?

CATHARINA

Waarom spreek je geen Duits?

FREDERIK

Cathérine!

CATHARINA

Wat een domme vraag van me! Wij zijn in de ban van de Franse cultuur.

FREDERIK

Hoe kan het ook anders? 'k Heb een Franse gouvernante gehad, en daarna een Franse huisleraar.

CATHARINA

Nous sommes bilingues, tweetalig. N'est-ce pas mon cher? Ik ben zelfs drietalig!

FREDERIK

Onze gemeenschappelijke liefde is en blijft Frans.

CATHARINA

Bien entendu! Mijn onderdanen noemen me Catharina en denken dat ik Russin ben.

FREDERIK

Het volk... maar wij weten beter! Alles voor het volk, niets door het volk. Ons devies.

CATHARINA

Houden zo. Eigenlijk ben ik een neprussin. Ik ben Duitse, pur sang. Mijn echte naam:

Sophie Auguste Friderike von Anhalt-Zerbst.

FREDERIK

Jaja, dat weet ik. Een mond vol. Maar vanwaar die ommezwaai?

CATHARINA

Op mijn 15de ben ik met mijn moeder door keizerin Elisabeth, de tante van Peter de Derde, ontvangen. Ik werd de huwelijkskandidate.

FREDERIK

15? Nog zo jong!

CATHARINA

Maar wel een echte vrouw.

FREDERIK

Daar twijfel ik niet aan. Chacun ses goûts. Ieder zijn smaak.

CARTHARINA

Om te mogen trouwen met Peter moest ik me bekeren tot het orthodoxe geloof.

FREDERIK

Makkelijk?

CATHARINA

Genadeloze verplichtingen. Ik respecteer om het even welke religie, maar...

FREDERIK

Ik vul aan: houd de religie buiten staatszaken.

CATHARINA

Bien sûr.

FREDERIK

Excuseer, j'ai soif. Et toi?

CATHARINA

Moi aussi.

FREDERIK

Un café? Au lait?

CATHARINA

Non, Frédéric. Un lait russe, s'il te plaît.

FREDERIK

Comment faire un lait russe?

CATHARINA

Pour faire un lait russe...

FREDERIK

Majordoom, écoute bien.

CATHARINA

Pour faire un lait russe au chocolat blanc, on a besoin de lait, de sauce chocolat blanc et

d'un café bien corsé.

FREDERIK

Majordoom, deux laits russes. Ik kijk over de grenzen.

CATHARINA

Blijf maar in Pruisen. Frédéric, où est ta femme?

FREDERIK

Cathérine, où est ton mari?

CATHARINA

Il est au paradis. C'est une longue histoire.

MAJORDOMUS

Tot het publiek terwijl hij naar de coulissen gaat

Madame is ooit openlijk vernederd... een goed verstaander...

CATHARINA

Mais tu es aussi marié?

FREDERIK

Moeten! Van mijn vader! Elisabeth Christina von Brunswijk-Wolfenbüttel. Ik had neukplicht.

CATHARINA

En? Wat is ervan gekomen? Geen... succes?

FREDERIK

Ze woont nu eens in Berlijn dan weer in Schönhausen. Een walgelijk object. Ze is de meest eerloze hoer van Berlijn.

CATHARINA

Dan heb je toch wel een maîtresse?

FREDERIK

De enige vrouw van wie ik zielsveel houd, is... mijn zus Wilhelmina. Aussi une longue histoire.

CATHARINA

Dat ruikt naar ince...

MAJORDOMUS

Mag ik opdienen?

FREDERIK

Wat ben jij snel! Pruisisch getraind.

CATHARINA

Il est bon.

FREDERIK

C'est de la qualité.

CATHARINA

Bien entendu. Je zus, Frédéric...

FREDERIK

Zoek er niks achter. Zij koesterde een diepe genegenheid voor me en was zeer loyaal.

Samen konden wij giechelen en plezier maken. Een mooie tijd, maar voorbij.

Monsieur Voltaire laat op zich wachten, vind je niet?

CATHARINA

Ik ken hem uitsluitend door zijn brieven. Ik popel!

FREDERIK

Al menig keer heb ik hem mogen ontmoeten, de Franse Apollo van Parnassus.

CATHARINA

Wat een schitterende metafoor! Uit zijn brieven blijkt zijn genialiteit, zijn intelligentie, zijn moed...

maar nu denk ik opeens aan... Majordoom, roep de generaal, a.u.b.

FREDERIK

Dépêches-toi, majordoom.

8ste scène

GENERAAL

U hebt me laten...

FREDERIK

Vlugger kan niet.

CATHARINA

Soixante-neuf, is er nieuws van het slagveld?

GENERAAL

De Turken hebben het moeilijk, majesteit.

CATHARINA

Monsieur Voltaire zal in de wolken zijn.

FREDERIK

Et la tolérance?

CATHARINA

Ik heb hem ooit geschreven: mijn soldaten trekken tegen de Turken op alsof ze naar een bruiloft gaan.

FREDERIK

En zijn reactie?

CATHARINA

Zo hoort het. Ik weet het. Het past niet bij mijn principes van verdraagzaamheid, maar een mens is een vat vol tegenstrijdigheden. Dat was zijn antwoord.

FREDERIK

Ik volg mijn officieren en soldaten waar dan ook, en hier heb ik mijn intellectuele vrienden.

CATHARINA

De Franse sprankelende geest is wel erg laat, vind je ook niet?

FREDERIK

In afwachting spelen we een spelletje. Wat denk je?

Catharina wenkt de generaal.

GENERAAL

Madame!

CATHARINA

Neem het hoofdkussen en wees er voorzichtig mee. Want vanavond...

Generaal verdwijnt ermee.

Een vrouw als ik laat mannen doen wat ze maar wil.

FREDERIK

Ik ben gesteld op honden en Männerfreundschaften. Kom, ons spelletje.

Laten we elkaar uitdagen in de Franse grammatica.

Hoefgetrappel

CATHARINA

Precies Frans hoefgetrappel.

MAJORDOMUS

Majesteit, ik vermoed dat de hooggeëerde gast weldra door de dubbele deur binnenschrijdt.

FREDERIK

Laat het strijkje hiernaast beginnen.

*Majordomus verdwijnt -een menuet klinkt – Voltaire geeft een briefje aan de majordoom-
de dubbele deur gaat open- en treedt binnen*

9de scène

MAJORDOMUS

Hoogheden, mag ik u voorstellen: monsieur Voltaire.

VOLTAIRE

Wat op het papiertje staat, s'il te plaît! Al mijn titels!

MAJORDOMUS

Messire François-Marie Arouet de Voltaire, chevalier, gentilhomme ordinaire de la Chambre du roi, comte de Tournay, Prégny et Chambéry, Seigneur de Ferney.

Op de tonen van het menuet bewegen Frederik en Catharina zich naar Voltaire – de majesteiten buigen zich te pletter.

VOLTAIRE

Hoogheden, u doet me beiden zowaar blozen. Ik, een grijsaard uit de Alpen, half Frans,

half Zwitsers.

MAJORDOMUS

Mag ik u voorstellen: Cartharina de Grote, tsarina van Rusland.

VOLTAIRE

Enchanté, madame.

Neemt de hand van Catharina vast

Keizerlijke majesteit, weldoenster der mensheid, en zonder enige twijfel: de schitterendste ster van het Noorden. Andromeda, Kallisto kunnen zich niet met u meten.

CATHARINA

N'exagerez-pas.

VOLTAIRE

Ik overdrijf niet. Integendeel!

CATHARINA

Wat een enige dag! Voor mij, in levenden lijve uit la France: het universele genie, de intelligentia, de filosoof.

MAJORDOMUS

En de koning van geheel Pruisen: Frederik de Grote.

FREDERIK

Waarde vriend, wij hebben elkaar al enkele keren ontmoet.

VOLTAIRE

Oui. Frederik, jij bent de meest uitzonderlijke man die ooit heeft geleefd. Heel Europa op uw schouders torsen en dan nog verzen maken. Extraordinaire!

FREDERIK

Iemand die niet als Fransman is geboren, kan nooit de taal zo volmaakt beheersen als nodig is om verzen of een sierlijk proza te schrijven.

VOLTAIRE

Ik moet... een te lange reis.

FREDERIK

Majordoom, wijs monsieur de Voltaire de weg. O ja, hoe is uw reis verlopen?

VOLTAIRE

Excusez-moi. De laatste tijd heb ik er last van.

CATHARINA

Wat hebt u, monsieur?

VOLTAIRE

Wat u niet hebt: een mannenkwaal. Foutje van de Schepper.

10de scène

CATHARINA

Zou hij geen dorst hebben na zo'n lange reis, cher ami?

FREDERIK

De majordoom komt terug met du thé ou du café. Hij is een Potsdammer Grenadier.

Diende nog chez mon père, en maakte deel uit van zijn garde. Moeilijk. Discipline!

CATHARINA

Bon. Je bent meer dan doordrongen van het Frans. Tu es un vrai exemple pour moi.

FREDERIK

De sierlijkheid, de verfijnde stijl van de Franse taal...

CATHARINA

De energieke manier van uitdrukken... Frans heeft een bijzondere bekooring.

FREDERIK

Straks gaan we ons eens taalkundig laten meten door het Franse intellect.

CATHARINA

Onze kennis is niet evenwaardig.

FREDERIK

On verra. Cathérine, jij leest nog veel?

CATHARINA

Ontzettend! En schrijven, weliswaar in het Russisch. Maar ik vertaal en laat ook veel vertalen in het Frans.

FREDERIK

En dan leg je het voor aan...

De dubbele deur gaat open- majordomus en Voltaire komen binnen.

11de scène

MAJORDOMUS

Heeft dienbord met thee en koffie bij zich.

Monsieur Voltaire.

VOLTAIRE

Ik ruik hem.

Père komt binnen met de bagage.

PERE

Pardon, monsieur. Ik ben proper op mezelf.

VOLTAIRE

Ik heb het wel over de geurige koffie die geserveerd wordt.

PERE

Dat zal me smaken.

VOLTAIRE

Mag ik jullie voorstellen: Père Lachaiselongue, van de orde Societas Jesu, oftewel: jezuïet.

Als jezuïeten iets gratis kunnen krijgen... koffie bijvoorbeeld! *lacht*

PERE

Ik ben wel uit de orde gezet. Ik help monsieur de Voltaire bij al zijn ondernemingen in Ferney.

VOLTAIRE

Dat is in de buurt van Genève. Daar staat het kasteel, ik kom daar later op terug.

MAJORDOMUS

Mag ik opdienen?

FREDERIK

Oui.

PERE

Waar blijf ik met de bagage?

VOLTAIRE

Je hebt mijn rode slaapmuts toch niet vergeten?

PERE

Wat zou u zonder mij zijn?

CATHARINA

U zou eens een lait russe moeten proberen.

MAJORDOMUS

Kom seffens maar mee.

PERE

En die lait russe?

VOLTAIRE

Was wel tegen mij, pater.

FREDERIK

Tijdens uw korte verwijdering, monsieur, hebben wij de rijke Franse taal gelauwerd.

VOLTAIRE

Ik had niets anders verwacht, majesteit. Jij denkt als Trajanus, jij schrijft als Plinius, en jij spreekt Frans als onze beste schrijvers.

FREDERIK

Nu bewijs je me te veel eer.

CATHARINA

Monsieur Voltaire heeft overschot van gelijk, Frederik.

VOLTAIRE

Een compliment van een hooggeëerde vrouw. Dat moet je goed doen.

FREDERIK

Alles is relatief.

CATHARINA

En u, monsieur Voltaire, hebt u contact met Franse schoonheden?

VOLTAIRE

U bent erg aantrekkelijk. U bent bevallig geschapen... ja, ik heb een vriendin. Emilie du Châtelet.

FREDERIK

Dat is zo.

CATHARINA

Kunt u wat over haar vertellen?

FREDERIK

Zou u dat wel doen, monsieur?

VOLTAIRE

Koffie is waterafdrijvend. Ik moet me opnieuw excuseren.

FREDERIK

Majordoom, begeleid monsieur Voltaire.

12de scène

CATHARINA

Toen hij over Emilie du Châtelet sprak, probeerde je het af te wimpelen.

FREDERIK

Correct.

CATHARINA

Waarom?

FREDERIK

Ik had zo graag gehad dat hij zich in Berlijn zou vestigen.

CATHARINA

Voltaire is en blijft Frans.

FREDERIK

Toen hij bij me was, voelde ik zo dat hij het Franse leven miste.

CATHARINA

En uiteraard ook zijn Emilie!

FREDERIK

Haar schoonheid en haar sterke persoonlijkheid wogen niet op tegen mijn pogingen om hem van haar te doen vervreemden.

CATHARINA

Hoe durfde je, Frederik?

FREDERIK

Ik heb getracht hem in diskrediet te brengen bij Louis xv (quinze)...

CATHARINA

Hoe ben jij in contact gekomen met de Franse koning?

FREDERIK

De Pruisische ambassadeur in Versailles had ik ingeschakeld om een brief van Voltaire in de hofkringen te laten circuleren...

CATHARINA

En wat stond daarin?

FREDERIK

Dat Voltaire vond dat Louis XV de domste van alle koningen was! En het resultaat...

CATHARINA

Was dat hij in Frankrijk niet meer welkom zou zijn.

FREDERIK

Dat hoopte ik heimelijk... maar Voltaire werd opgenomen in de Académie Française.

13de scène

VOLTAIRE

Wat kan een man toch gelukkig zijn!

CATHARINA

Monsieur, excusez-moi, Emilie du...

VOLTAIRE

Emilie du Châtelet. Oui. Zij is de dochter van een ambassadeur van Louis XIV (quatorze).

CATHARINA

U bent met haar getrouwd?

VOLTAIRE

Nee, markies du Châtelet is haar man: een geboren militair. En ze had al drie kinderen toen ik haar in de opera ontmoette.

CATHARINA

Hoe vond haar echtgenoot van uw... liefdesrelatie?

FREDERIK

Hij kon ermee leven. Dat mag ik toch zeggen, vriend Voltaire?

VOLTAIRE

De markies eiste geen trouw van harentwege. Als ze maar de regels van het fatsoen in acht nam.

FREDERIK

Dat is...

VOLTAIRE

La tolérance, verdraagzaamheid. Emilie was - wat zeg ik- is mijn echte liefde.

CATHARINA

Hebt u kinderen bij haar?

VOLTAIRE

Ik heb niet zoveel temperament, maar Emilie vergeeft het me. Daarom houd ik van haar met nog meer tederheid.

CATHARINA

Bent u even oud?

VOLTAIRE

Ze is merklijk jonger.

CATHARINA

Een man moet toch kunnen voldoen aan de seksuele wensen van zijn echtgenote?

VOLTAIRE

Haar schoonheid en haar sterke persoonlijkheid, dat trekt me aan.

FREDERIK

Mijn beste vriend, om over iets anders te beginnen. Hoe is de reis verlopen?

VOLTAIRE

Wacht even. Nog een meer dan belangrijk detail: Emilie is beslagen in wis- en natuurkunde.

CATHARINA

Ze waagde zich dus op het terrein van mannen.

VOLTAIRE

Emilie is té geleerd om vrouw te zijn en te vrouwelijk om geleerd te zijn.

FREDERIK

Wat kan u het toch mooi zeggen!

VOLTAIRE

Een mooi chiasme.

CATHARINA

Wacht even...

VOLTAIRE

Een kruisstelling. Frederik, jij bent één van de beminlijkste mannen ter wereld...

FREDERIK

Misschien heb ik daarom een leger van honderdduizend manschappen.

CATHARINA

Men wil bij je zijn, mon cher collègue.

VOLTAIRE

Fédéric, het is me opgevallen dat aan je hof geen vrouwen defileren.

FREDERIK

En dat wil ik zo houden.

CATHARINA

Heeft het te maken met...

FREDERIK

Cathérine!

VOLTAIRE

Ik ben overtuigd van de intellectuele gelijkwaardigheid van man en vrouw.

CATHARINA

Mannen doen vaak dingen uit ijdelheid of uit eigen belang.

VOLTAIRE

Cathérine, mag ik toch zeggen, beter kan ik het niet formuleren.

CATHARINA

Het verheugt me dit compliment van u te mogen krijgen.

FREDERIK

Vriend Voltaire, ik had u gevraagd hoe de reis was verlopen?

VOLTAIRE

Ik ben gekomen via de Republiek der Nederlanden. Enig land.

CATHARINA

En daar zijn wellicht meer redenen voor dan natuur, dan architectuur dan...

VOLTAIRE

Politieke vrijheid, religieuze tolerantie, vrije handelsgeest, liefde voor de wetenschap.

FREDERIK

Dat klinkt als muziek in mijn oren.

CATHARINA

Bij mij ook. Wij mogen ons gelukkig prijzen dat wij u als gemeenschappelijke vriend hebben, monsieur Voltaire.

FREDERIK

Mijn beste vriend, u alleen bent in staat de wijsheid van een filosoof, de talenten van een historicus en de schitterende fantasie van een dichter te verenigen in één en dezelfde persoon.

CATHARINA

Laten we elkaar maar bewieroken, heren.

VOLTAIRE

Jij voelt je toch niet tekortgedaan?

CATHARINA

Hoegenaamd niet! Vrouwen zijn evenveel waard als mannen, heb ik vandaag gehoord.

FREDERIK

Ja.

CATHARINA

Emilie du Châtelet.

VOLTAIRE

Ja, precies. Ongelooflijk intelligent.

FREDERIK

Rousseau ziet het wel anders.

VOLTAIRE

Een vrouw moet zich geven aan de man, moet baren en zorgen voor haar kroost.

Uitzonderingen niet te na gesproken.

FREDERIK

Cathérine, jij hebt kinderen.

CATHARINA

Ja.

VOLTAIRE

Maar jij bent ontzettend intelligent. Ik heb achting voor vrouwen die hun intellect gebruiken.

FREDERIK

We worden zwaar op de hand.

CATHARINA

Nee.

FREDERIK

Tijd voor wat anders, zou ik denken.

14de scène

VOLTAIRE

De innerlijke mens! Primum vivere, deinde philosophare.

FREDERIK

Waarom denken wij er niet aan? Majordoom!

...

O, daar is hij. Wat eten wij vanavond?

MAJORDOMUS

Een voorstel, majesteit. Laat de gasten raden.

CATHARINA

Schnitzel, Wurst, Knödel... peut-être?

VOLTAIRE

Jij kent dit, Cathérine?

CATHARINA

Monsieur, ik ben Russin, maar in hart en nieren...

FREDERIK

Ein deutsches Mädel.

MAJORDOMUS

Mevrouw, ik moet u ontgoochelen.

VOLTAIRE

Het beruchte Befehl van Zijne Majesteit... Pommes de terre!

FREDERIK

Kartoffeln! Kartoffeln!

De aardappel is en blijft het voedsel voor mijn volk.

Voor iedereen. Zowel ik als de aardappel zijn er voor de bewoners van mijn koninkrijk.

CATHARINA

Gelijk heb je. Beter kan ik het niet zeggen.

FREDERIK

Alles voor het volk...

CATHARINA

Maar wij trekken wel aan de touwtjes.

Op de tonen van een menuet bewegen Frederik en de majordomus afwisselend Duitse woorden citerend

FREDERIK

Kartoffelsalat

MAJORDOMUS

Kartoffelpüree.

FREDERIK

Kartoffelgratin.

VOLTAIRE

Gratin! Oh! Franse klanken!

MAJORDOMUS

Ofenkartoffel.

FREDERIK

Kartoffelknödel.

MAJORDOMUS

Kartoffelklöse.

FREDERIK

Kartoffelsuppe.

VOLTAIRE

Poëzie. Schitterend. Cultuur. Openstaan voor alles. Waarom chauvinistisch zijn?

CATHARINA

U hebt een open geest, u bent een sprankelend fenomeen.

VOLTAIRE

Ik weet het niet... maar ik moet alweer.

CATHARINA

Ik ken een oude generaal en... onvoorstelbaar.

FREDERIK

Heeft het met de leeftijd te maken?

VOLTAIRE

Majordomus, leid me nog maar even weg.

CATHARINA

Een onderzoekje. Ik ben ervan overtuigd: u gaat geen greintje narigheid ondervinden.

Het kan leuk zijn. Anaal misschien. Alles uitproberen.

FREDERIK

Oh!

VOLTAIRE

Ik moet echt weg.

Verwijdert zich

15de scène

CATHARINA

De ene arts is de andere niet.

Ik heb nochtans weinig respect voor medicijnmannen, maar soms...

FREDERIK

De vorige keren toen monsieur hier was, is me echt niks opgevallen.

CATHARINA

Majordoom, mijn generaal, asjeblijft!

...

Soixante-neuf, ik moet me wat optutten voor we aan tafel gaan.

GENERAAL

U bent al zo mooi, majesteit.

CATHARINA

Vandaag voel ik een lichte neiging tot corpulentie.

GENERAAL

Straks. Oh!

FREDERIK

Je hebt een mooie mond, mooie ogen... aangename gelaatstrekken.

CATHARINA

Die complimenten had ik van jou hoegenaamd niet verwacht.

FREDERIK

Ik sta versteld van mezelf. Te meer omdat...

MAJORDOMUS

Graaf Francesco Algarotti.

FREDERIK

Mijn zwaan van Padua.

MAJORDOMUS

Graaf Dietrich von Keyserling.

FREDERIK

Mijn zwaan van Mitau.

CATHARINA

Een kleine menagerie, zo te horen.

FREDERIK

Het zijn mijn gunstelingen. Voor hen heb ik gedichten geschreven.

CATHARINA

Je doet me meer dan blozen.

MAJORDOMUS

Erotische, homo-erotische verzen.

FREDERIK

Ook al bestaat mijn entourage uitsluitend uit mannen... toch is er maar één vrouw in mijn leven voor wie ik een diepe genegenheid voel.

CATHARINA

Ik weet het. Je zus. Je hebt het al gezegd.

FREDERIK

Wilhelmina, markgravin von Bayreuth. Een verstandige vrouw.

16de scène

De dubbele deur gaat open

VOLTAIRE

Hier ben ik terug. Het was te verwaarlozen, maar het drukte.

CATHARINA

Maar monsieur...

VOLTAIRE

Ik ben de priester van je tempel. Jij doet voor niemand onder als het gaat om het welzijn van de mensheid.

CATHARINA

U moet naar ...

VOLTAIRE

Madame, ik weet wat je me gaat aanraden.

CATHARINA

Ik heb ze niet hoog op, de dokters. Wat ik wel weet sinds ik me heb laten inenten, en met mij vele

edelen, tegen de pokken...

VOLTAIRE

Dat heb je me geschreven. Jij hebt je laten inenten met minder poespas dan waarmee nonnen zich een lavement laten zetten.

CATHARINA

Zijn ze omzeggens uitgeroeid.

VOLTAIRE

Uitgeroeid: de nonnen. Mocht dat waar zijn! Ecrasez l'infâme.

CATHARINA

De pokken!

VOLTAIRE

Natuurlijk! Wat ben ik verstrooid?

FREDERIK

Een goede raad van een vrouw die ik meer dan hoog acht. Een uitzondering.

CATHARINA

U moet zich laten verzorgen door een dokter.

VOLTAIRE

Gezegd ben jij én boven alle keizerinnen én boven alle vrouwen.

CATHARINA

Voor we samen dineren, wil ik me eerst verfraaien met... rouge

FREDERIK

Iedereen moet zichzelf kunnen zijn.

VOLTAIRE

Verdraagzaamheid.

FREDERIK

Zonder enige twijfel. Ik stel voor dat de majordoom iedereen naar zijn of haar kamer brengt.

We zien elkaar voor het middagmaal over een half uur?

MAJORDOMUS

Keizerlijke Hoogheid, monsieur Voltaire, majesteit wilt u me volgen?

Licht dooft

17de scène

Majordomus en père Lachaiselongue komen op.

PERE

Waar is de helper van de tsarin?

MAJORDOMUS

Soixante-neuf, zul je bedoelen.

PERE

Is dat zijn naam? Een jezuiet hoeft men niets te leren. Wij weten waar Abraham de mosterd haalt.

MAJORDOMUS

Hij zal bij hare majesteit zijn.

PERE

Kom, we gaan hem halen. Even verbroederen.

18de scène

Gaan luistervinken richting coulissen.

MAJORDOMUS

Ssttt!

CATHARINA

Vas-y, mon général.

GENERAAL

Doucement, majesté. We zijn hier wel niet thuis.

CATHARINA

Et alors! Ik ben onverzadigbaar.

GENERAAL

Denkt u al aan nummer zeventig?

CATHARINA

Dat hangt van jou af. Schakel je machine in de hoogste versnelling.

Amuseer je in mijn erotische pretpark.

PERE

Russisch-orthodox!

MAJORDOMUS

Kan ze wedijveren met madame zus van Louis XIV en madame zo van Louis XV?

CATHARINA

Mijn poriën duizelen.

PERE

Hoe poëtisch!

GENERAAL

Laat mijn ogen zich aan uw borsten verlustigen.

CATHARINA

Daal af naar mijn meest vrouwelijke plek.

MAJORDOMUS

Zijn de Franse maitresses ook zo wellustig?

PERE

Hoe kan ik dat nu weten?

MAJORDOMUS

Een jezuïet hoef je niks te leren, jouw woorden, Père Lachaiselongue.

GENERAAL

Laat mijn lusten de vrije loop.

CATHARINA

Ram me.

PERE

Kom, hij zal aanstonds wel bij ons zijn.

MAJORDOMUS

En dat jij dat allemaal weet!

PERE

Biechten werkt bevrijdend voor de eenvoudigen van geest, en voor ons verhelderend.

MAJORDOMUS

Pardon!

PERE

Kom.

19de scène

Père Lachaiselongue en majordomus gaan zitten in de koninklijke fauteuils en wachten op de generaal.

MAJORDOMUS

Erg passioneel.

PERE

Daar is hij!

MAJORDOMUS

Is er iets? Je kijkt zo mistroostig.

GENERAAL

't Is te druk geweest.

PERE

Post coïtum omne animal triste est, sive mulier.

MAJORDOMUS

En ik moet het niet vragen aan de koning. Die kent geen Latijn.

GENERAAL

Ik evenmin.

PERE

Na het samenzijn zijn alle dieren triest, behalve...

GENERAAL

Hare Majesteit.

MAJORDOMUS

Ga maar in het midden zitten. Je hebt het verdiend.

GENERAAL

Een gardeofficier als ik is keizer van één nacht.

MAJORDOMUS

Zo te horen wordt je titel verlengd. *lacht*

GENERAAL

Hoe te horen?

MAJORDOMUS

Gewoon.

GENERAAL

Het uithoudingsvermogen is de norm.

PERE

Goed zo. Nu onze bazen er nog niet zijn, is het moment er om elkaar wat beter te leren kennen.

MAJORDOMUS

Dat is meer dan een uitstekend idee. Laat mij van wal steken. *Anderen knikken.*

Mijn naam: Georg von Knödel. Je merkt ook dat ik niet zo klein ben. Ik heb gediend in het garderegiment van Frederik Willem I. Dat is de vader van mijn baas Frederik de Grote. Er heerste een ijzeren tucht. De sergeant-koning, dat was zijn bijnaam, was nooit tevreden met het resultaat.

GENERAAL

Leg dat eens meer uit.

MAJORDOMUS

Wel, als wij marcheerden, mocht hij slechts één lichtflits zien. Paradeblitz! Hij was

nooit tevreden. Het moest altijd beter zijn: maken Sie ein Plus! Dat waren zijn woorden.

PERE

En al de officieren pikten dat?

GENERAAL

Jij bent nooit in het leger geweest?

PERE

Neen. Ik heet Jean Lachaiselongue. Ik ben volgeling van Ignatius van Loyola, de stichter van de jezuïetenorde. Orde, gehoorzaamheid en discipline stonden centraal in de opleiding.

Dus, generaal!

MAJORDOMUS

Hoe ben je bij monsieur Voltaire geraakt?

PERE

Ik had openlijke kritiek op bepaalde toestanden in mijn orde. Ik was gewonnen voor vrijheid, verdraagzaamheid, inspraak...

GENERAAL

Hare Majesteit is zeer begrijpend, maar zij blijft wel de baas.

PERE

Het heeft gebotst, en ik heb de orde moeten verlaten, maar ik ben wel priester voor eeuwig.

Ik had al vaak gehoord van monsieur de Voltaire...

MAJORDOMUS

En je hebt hem opgezocht?

PERE

Een uitzonderlijk man. In zijn kasteel in Ferney, in de buurt van Genève ontvangt hij mensen.

GENERAAL

Mensen?

PERE

Niet de gewone man, maar de elite van de maatschappij. Kunstenaars, schrijvers, hertogen,

graven...

MAJORDOMUS

En jij bent priester.

PERE

Ja, maar één die lang heeft gestudeerd. Toen ik jezuiet werd, was ik al 31 jaar.

GENERAAL

Jean heeft wel langer geleerd dan wij.

MAJORDOMUS

Veel lettertjes gegeten.

PERE

Monsieur en ik discussiëren veel en hebben oneindig veel respect voor elkaar.

GENERAAL

Is het niet afslovend altijd op de geestelijke toer te gaan?

MAJORDOMUS

Ik word niet moe van het dienen.

PERE

Geestelijke arbeid is zwaarder dan lichamelijke.

GENERAAL

Hare Majesteit heeft me enkele keren per dag nodig! En dat is voor mij geen enkel probleem.

MAJORDOMUS

Hoe heet jij eigenlijk?

GENERAAL

Grigori Podori.

PERE

Een generaal is een open boek.

GENERAAL

Hoe bedoel je?

MAJORDOMUS

Ik hoor gestommel. Ze komen eraan.

20ste scène

CATHARINA

Ich bin satt.

VOLTAIRE

Je ne comprends pas.

FREDERIK

Hare Majesteit heeft lekker gegeten.

CATHARINA

C'était délicieux.

VOLTAIRE

Mijn vreemde talenkennis! Cibi condimentum est fames.

CATHARINA

De gastheer moet me even helpen.

FREDERIK

Ik mocht geen Latijn studeren van mijn vader, maar mijn open geest...

Honger is de beste saus.

VOLTAIRE

Ik had vreselijke honger.

FREDERIK

Echte Duitse kost. Bij ons verlaat je de tafel niet met een lege maag.

CATHARINA

Nu maken we het ons wel even makkelijk.

FREDERIK

Had ik niet gezegd onze Franse kennis te meten?

CATHARINA

Monsieur, u bent de encyclopedie.

VOLTAIRE

Quel hommage!

FREDERIK

Mag best.

VOLTAIRE

Een wedstrijd tussen de grootmachten.

FREDERIK

Lijkt me wel wat.

CATHARINA

En ik ben erbij. Op het slagveld zijn het uitsluitend mijn generaals.

VOLTAIRE

Wil het hoge gezelschap me even excuseren?

CATHARINA

Een foutje van de Schepper!

FREDERIK

Dieu n'existe pas.

CATHARINA

Ik bouw kathedralen, ik bezoek kloosters en abdijen, ik praat met hun bedienaars...

En achteraf met mijn edellieden: orgieën.

FREDERIK

Majordoom, ga een bord halen.

GENERAAL

Vergeet het krijt niet, Georg.

MAJORDOMUS

Kom, Grigori, loop even mee.

GENERAAL

Dan zie je hoe Zijne Majesteit woont.

PERE

Ik ben ook wel geïnteresseerd.

Licht dooft.

21ste scène

De Franse test is al bezig – naast het bord staan de majordomus, de generaal en de père – beiden noteren de punten van de tegenstander- de stand voor beide partijen is gelijk

VOLTAIRE

Even pauze. U hebt het allebei uitstekend gedaan tot hiertoe. Félicitations.

CATHARINA

Merci bien.

FREDERIK

Wat had je anders gedacht! Majordoom, breng me een beetje snuiftabak.

CATHARINA

Mijn juwelendoos, soixante-neuf.

VOLTAIRE

Vanitas vanitatum.

Frederik niest

CATHARINA

Frederik!

FREDERIK

Niet gehoord.

VOLTAIRE

Mocht ik u beiden ooit in Ferney ontvangen, dan laat ik u mijn beste Franse wijnen proeven.

CATHARINA

Monsieur!

VOLTAIRE

Pomerol, Saint-Emilion, Muscadet...

FREDERIK

Die Franse klanken alleen verraden de kleurconcentratie, de neus van het Franse fruit, de diepte na het walsen, de frisse en stevige smaak... Pomerol, Saint-Emilion...

CATHARINA

Je komt in trance, collega!

FREDERIK

Als ik Frans hoor... oh! En dan... dwepen, dwepen!

VOLTAIRE

Goed zo, majesteit. We gaan verder met ons spel. Waar waren we gebleven?

CATHARINA

U, monsieur, zei een Franse voornaam, en Frederik en ik probeerden erop te rijmen met de naam van een Franse kaas.

VOLTAIRE

Ik heb er nog vier. Attention, chers amis. Om het vlugst.

Guillaume...

Majordomus en de generaal noteren de punten.

FREDERIK

Chaumes.

VOLTAIRE

Très bien.

Albert!

CATHARINA

Camembert.

FREDERIK

Een weggever.

VOLTAIRE

Sophie!

CATHARINA

Mijn voornaam. Crème de Brie.

VOLTAIRE

Un effort, Frédéric!

Attention! Arlette!

FREDERIK

Mimolette!

VOLTAIRE

C'est fantastique. U bent aan elkaar gewaagd.

FREDERIK

Wat wil je: twee grootmachten!

VOLTAIRE

Het laatste spel zal beslissend zijn.

Ik heb heel wat contacten met edellieden, ambassadeurs... Met andere woorden:

je nederige dienaar weet heel wat over jullie beider leven. Ik vertel iets en vraag daarna iets in het

Frans te vertalen.

CATHARINA

Kunt u een voorbeeld geven?

VOLTAIRE

Zo was ik ooit bij een rijke Duitser die erg gierig was... nog erger dan L'avare van Molière.

FREDERIK

O ja, ik...

CATHARINA

Frederik!

FREDERIK

Ik ben gewoon dat mijn onderdanen me niet onderbreken, dus...

Ik wil gewoon zeggen dat ik Molière ken.

CATHARINA

Daar twijfel ik niet aan. Gaat u verder, monsieur.

VOLTAIRE

Waar was ik gebleven? O ja, toen ik onverwachts bij hem arriveerde, verbaasde hij me.

Een rijk gedekte tafel werd me aangeboden... alles naar believen. Ik herhaal: alles naar believen.

...

CATHARINA

Je comprends: à volonté.

FREDERIK

Dat had ik ook geweten.

CATHARINA

Uiteraard.

VOLTAIRE

Ik geef biografische noten van jullie beiden. Wie het eerst antwoordt, verdient een punt.

Hij speelt dwarsfluit, componeerde een symfonie in G-majeur. Schitterend.

FREDERIK

Lumineux.

VOLTAIRE

Correct.

Ze is een mooie vrouw, gewoon... bekoorlijk!

CATHARINA

U flatteert me, monsieur.

FREDERIK

Ik twijfel.

CATHARINA

Fédéric!

FREDERIK

Bekoorlijk is het woord. Euh...

CATHARINA

Ravissant. Ja, ik was niet zeker.

VOLTAIRE

Je beminnelijke zus Wilhelmina, Majesteit, heeft een mooie hals, die ze in haar jurken goed accentueert. Een lang uitgesneden halsopening.

CATHARINA

Decolleté. Frederik, dat had je moeten weten!

VOLTAIRE

Goed noteren, heren. Een lichte voorsprong voor Hare Majesteit.

Je vader had wat problemen met je manier van doen, Majesteit. Hij vond je een verschrikkelijk kind.

FREDERIK

Dat is waar.

VOLTAIRE

Ik wacht op antwoord.

FREDERIK

Enfant terrible.

CATHARINA

Ik heb medelijden met jou, Frederik.

FREDERIK

Dat hoeft niet. Vergeet niet dat wij altijd alleen staan en zullen staan. Dat is ons lot.

VOLTAIRE

Beiden schrijft u.

FREDERIK

Precies, en ik componeer ook.

VOLTAIRE

Bespiegelingen over de huidige staat van de Europese politiek.

FREDERIK

U bent goed geïnformeerd.

VOLTAIRE

Dat is nooit eerder gezien.

CATHARINA

Du jamais vu.

VOLTAIRE

Mais, c'est formidable!

Jij ook, Majesteit, jij hebt veel geschreven: jouw Instructie, blijspelen die kunnen concurreren met Molière, een kinderboek... keuze te over.

FREDERIK

Embarras du choix.

VOLTAIRE

Ik moet...

O ja, wie staat aan de leiding?

MAJORDOMUS- GENERAAL-PERE

Gelijk.

VOLTAIRE

We gaan verder als ik terug ben. Ik vind de weg wel.

CATHARINA

Ik word wel moe. En zeggen dat ik lang aan de leiding heb gestaan.

GENERAAL

In alles neemt Hare Majesteit het voortouw en wil ze het ook nemen.

MAJORDOMUS

Dat zal wel.

FREDERIK

Maar wie is volgens Voltaire de beste voor Frans?

PERE

Mijn meester is zeer kritisch.

22ste scène

GENERAAL

Het is al een vermoeiende dag geweest. Ik begrijp hare hoogheid.

CATHARINA

Jij, soixante-neuf, jij denkt aan andere dingen.

GENERAAL

Hoegenaamd niet, majesteit. Hoe komt u erbij?

PERE

Ja, precies.

MAJORDOMUS

Wat niet is, kan komen.

FREDERIK

De dag is nog niet ten einde. We hebben nog heel wat tijd voor we souperen.

Ik stel voor als monsieur de Voltaire terugkomt van zijn menselijke besognes, dat we wat gaan keuvelen.

CATHARINA

Niet meer de spanning van de wedstrijd. Gelukkig! Waarover gaan we het hebben met z'n allen?

FREDERIK

Alle aspecten van...

MAJORDOMUS

Vergeet hem niet te vragen wie volgens hem in Frans uitmunt.

FREDERIK

Onderbreek me niet!

PERE

Zal ik het hem vragen?

FREDERIK

Dat komt beter over. Jij bent onbevooroordeeld, père..euh

PERE

Chaiselongue.

FREDERIK

C'est ce que je voudrais dire. Heerlijk meubelstuk! Ik mag er niet aan denken, majordoom.

23ste scène

PERE

Monsieur de Voltaire arrive.

VOLTAIRE

Een geweldig paleis, la grandeur van Pruisen.

FREDERIK

Ik wil la France niet naar de kroon steken, maar ik ben, hoewel Duits, door en door Frans.

CATHARINA

Wij, vorsten, wij zijn ervan doordrongen. Wij ademen Frans...

GENERAAL

Naar het publiek

's Morgens...oh!

FREDERIK

Monsieur, wij hebben besloten de wedstrijd te laten rusten en samen met u wat te praten...

CATHARINA

Over koetjes en kalfjes.

VOLTAIRE

Maar wel op niveau, mag ik hopen.

FREDERIK

Terecht. Maar er is nog één vraag die mijn majordoom wil stellen.

Voltaire doet een teken naar majordoomus.

MAJORDOOMUS

Monsieur, wie muntte voor u uit in de kennis van de Franse taal en de cultuur?

VOLTAIRE

Mon ami Frederik. Nog eens: jij bent voor mij de Apollo van de Franse Parnassus. Jij denkt als Trajanus, jij schrijft als Plinius, u spreekt Frans als onze beste schrijvers.

CATHARINA

Dat is meer dan duidelijk.

VOLTAIRE

Madame, het gaat nu om een momentopname. Maar voor mij ben jij gezegend boven alle keizerinnen en boven alle vrouwen. *Licht*

PERE

Een restantje van de katholieke opvoeding door mijn orde.

GENERAAL

Naar het publiek toe

Hij wordt toch niet 69 bis!

CATHARINA

Slapen wij op dezelfde verdieping?

FREDERIK

Ik dacht het niet.

VOLTAIRE

Madame, zoals u zei, zijn jullie beiden doordrongen van al wat Frans is.

CATHARINA

Het is een gezonde ziekte. En ik ben blij dat Frederik en ik vrienden zijn en zullen blijven.

MAJORDOOMUS

Naar het publiek toe

Mijn meester is heerser met een leger van honderdduizend manschappen! Ze denkt wel verder.

VOLTAIRE

Hoogheid, ik, kluizenaar van het landgoed Ferney, bewonder je. In je brieven vertel je over je militaire veroveringen. Wel, jij triomfeert over de Turken, over allen die jaloers zijn op je standvastigheid en je innerlijke grootheid.

Te Catharinam laudamus, te dominam confitemur.

FREDERIK

En van mijn vader mocht ik geen Latijn studeren.

PERE

Ik vertaal even: wij prijzen je, Catharina. Wij danken je lovend. Onze vorming tot jezuïet gebeurde in eentalig Latijn.

VOLTAIRE

Wenkt Père Chaiselongue.

Iedereen tevreden stellen.

Frederik, jij bent een briljant veldheer, beschermer van kunsten en wetenschappen, jij schrijft gedichten, je studeert filosofie, geschiedenis, vreemde talen... en je poedert je pruik.

MAJORDOMUS

Naar het publiek toe

Ongedierte!

FREDERIK

Nous avons soif. Qu'est-ce qu'on va boire? Du vin pour tout le monde?

Iedereen knikt.

Majordoom, je hebt het gehoord.

MAJORDOMUS

Jean, Grigori, help me met de glazen en de versnaperingen.

VOLTAIRE

Je suis curieux.

De drie assistenten verwijderen zich.

24ste scène

CATHARINA

Monsieur, mag ik u een onbescheiden vraag stellen?

Voltaire knikt.

U bent niet getrouwd, maar naar ik hoor, hebt u wel een getrouwde vriendin.

VOLTAIRE

Het antwoord is kort en krachtig: ja. Een getrouwde aristocrate!

CATHARINA

Toe maar! En ze heeft kinderen! Van u?

VOLTAIRE

Nee. Drie kinderen van haar man, markies du Châtelet.

CATHARINA

Geen gewone vrouw.

VOLTAIRE

Zij is wiskundige, natuurkundige en schrijfster. Zij heeft Principia mathematica van Newton vertaald in het Frans.

CATHARINA

En dat voor een vrouw!

VOLTAIRE

En ze houdt van vers fruit.

25ste scène

MAJORDOMUS

Nous y sommes.

PERE

Attention.

Frederik naar dienblad.

FREDERIK

Chers amis, je vous offre un Château Lafite-Rothschild.

VOLTAIRE

Pas de krot!

CATHARINA

Dat versta ik niet.

VOLTAIRE

Patois. C'est de la qualité.

FREDERIK

Een bordeaux.

Wijn wordt uitgeschonken en geproefd.

Tegen de assistenten.

Jullie ook!

VOLTAIRE

Verleidelijk met in de neus toetsen van leer.

CATHARINA

Van truffel en cassis.

FREDERIK

In de mond erg sappig.

CATHARINA

Dat vind ik ook.

VOLTAIRE

Père, wat is jouw mening?

PERE

De afdronk is lang en complex.

GENERAAL

Heerlijk. Precies een engeltje dat op je tong pist.

CATHARINA

Soixante-neuf! In dit gezelschap zeg je...

FREDERIK

Een officier! Iemand met een graad!

VOLTAIRE

Ales inter se, ut dictum est rostratae.

Iedereen kijkt verwonderd.

Excuseer! Mijn niveau. Ik vertaal vrij: ieder vogeltje zingt zoals het gebekt is.

Gingen we niet wat praten, madame, over koetjes en kalfjes?

CATHARINA

Oui, monsieur, maar willen jullie geloven dat ik wat ijl begin te worden in mijn hoofd?

FREDERIK

Goede wijn behoeft geen krans.

VOLTAIRE

Welk thema snijden we aan? Ik ben te gast.

Stilte

Ik stel de vraag: wat doet ieder van jullie voor het volk? Madame, u mag de spits afbijten.

CATHARINA

Iedereen weet dat ik verdraagzaamheid predik. Dat is niks nieuws.

VOLTAIRE

Verdraagzaamheid maakt de mensen vriendelijker. Wees concreet.

CATHARINA

Ik heb 'Instructie' geschreven. Daarin zet ik mijn visie op een verdraagzame goed opgeleide samenleving uiteen.

FREDERIK

Ik heb bij mijn weten het eerste Duitse wetboek opgesteld. Ik heb hervormingen doorgevoerd om de handel te doen groeien, ik heb moerassen laten droogleggen, ik heb de Pruisische export bevorderd, ik vind dat veel mensen toegang moeten krijgen tot goed onderwijs...

VOLTAIRE

Wat een opbod! Jullie zijn beiden uitzonderlijk! Mochten jullie ideeën zich zo snel mogelijk verspreiden over heel Europa, wat zeg ik? Over de hele wereld.

CATHARINA

Ik heb een boek geschreven over het opvoeden van meisjes, en heb het Smolni-instituut gesticht.

VOLTAIRE

Leg uit, majesteit.

CATHARINA

Dit instituut is bedoeld voor jonge edelvrouwen. Ik wil een nieuwe soort moeder creëren die sociale vaardigheden combineert met de zorg voor het gezin. En ik heb weeshuizen opgericht voor behoeftige en buitenechtelijke kinderen. Als vrouw gaat hun lot naar mijn hart.

VOLTAIRE

Frederik?

FREDERIK

Ik sta perplex. Mag ik mijn Antimachiavell even onder de aandacht brengen?

CATHARINA

We gaan niet alles over onszelf etaleren.

VOLTAIRE

Ieder zijn waarheid.

FREDERIK

In dit essay heb ik het over gerechtelijke hervormingen. Eén voorbeeld: geen martelingen

in strafrechtelijke zaken. Ik ben voorstander van geen censuur op kranten en van absolute godsdienstvrijheid.

VOLTAIRE

Wat jullie zeggen, klinkt als muziek in mijn oren. Als seigneur van Ferney ben ik verantwoordelijk voor het dorp en zijn inwoners. Ik heb geïnvesteerd in de nieuwste landbouwmachines, moerassen drooggelegd, heidegronden in weilanden omgezet, een school gesticht voor kinderen van arme boeren, wijnstokken uit de Bourgogne geplant...

CATHARINA

Monsieur, u bent meer dan getalenteerd. U bent uniek.

FREDERIK

U bent meer dan de grootste filosoof van onze tijd.

VOLTAIRE

Jij zegt dat, Frederik. En om aan te sluiten bij je woorden over de absolute godsdienstvrijheid: in mijn welvarende gemeente leven katholieken en protestanten vreedzaam naast elkaar. Daar realiseer ik mijn idealen: vrijheid op alle gebied, gelijkheid en gelijkwaardigheid van alle burgers.

CATHARINA

Worden we niet wat te zwaar op de hand?

FREDERIK

Ik stel voor dat we even naar onze vertrekken gaan om wat uit te rusten.

VOLTAIRE

Ik ben meer dan opgetogen: we zitten op één- en dezelfde lijn.

CATHARINA

Op alle gebied? *Licht*

Monsieur, hebt u zin om even naar mijn vertrek te komen? Ik heb enkele vraagjes over de Franse grammatica.

VOLTAIRE

Kan je dat specificeren?

CATHARINA

De subjunctive! *Voltaire staat op*. Welke man valt niet voor mooie vormen?

Voltaire verlaat de kamer. Ik mag je verwachten, monsieur?

VOLTAIRE

Ik moet me haasten.

CATHARINA

Zo wil ik het horen. *Soixante-neuf*, kom, we maken alles klaar.

GENERAAL

Majesteit!

CATHARINA

De subjunctive!

FREDERIK

Majordoom, als je wil, mag je hier blijven.

PERE

We maken er een gezellig onderonsje van, Georg von Knödel.

26ste scène

MAJORDOMUS

Ik wil met jou door de gangen van het paleis wandelen. Je gaat genieten van de schilderijen, de wandschilderingen en nog van veel meer.

PERE

Je weet mijn appetijt aan te wakkeren.

MAJORDOMUS

Hoe bedoel je?

PERE

Zoek er niks achter.

Wat gelach in de kamer van Catharina.

MAJORDOMUS

Luister eens. Wat gebeurt daar achter die deur?

27ste scène

Majordomus en Pere blijven staan, luisteren en horen wat Cartharina zegt.

Mimiek bij Majordomus en Pere.

CATHARINA

Aanstands komt ons idool. Hij zal me moeten tonen dat hij op alle vlakken een expert is.

Jammer dat hier geen erotisch kabinet is. Ik mis mijn tekeningen van fallussen en vagina's.

GENERAAL

We hebben wel enkele taboeobjecten bij. *Rommelt in bagage* Waar is die reuzendildo?

Ik weet heel goed dat ik hem erin heb... Ha, ik heb hem.

CATHARINA

De grote Franse filosoof zal kunnen genieten van mijn volle lippen, mijn weelderige boezem..

GENERAAL

De subjonctive!

CATHARINA

Een generaal moet zich te allen tijde bewijzen, maar nu even niet. Ik kies even voor een echte Fransman.

GENERAAL

Gedraag je niet schaamteloos. Wat doe je nu?

CATHARINA

Mijn Russische poes prikkelen. Monsieur Voltaire zal voor mijn lijf en door mijn lijf geobsedeerd worden.

GENERAAL

Hou op met alles. Stel je voor dat iemand ons hoort!

CATHARINA

Ik heb de leiding.

GENERAAL

Maar wij doen het wel op het slagveld.

CATHARINA

Alles is klaar voor de strategische opmars van het Franse zaad. Bienvenu!

Waar blijft hij nu?

28ste scène

PERE

Wij, jezuiten, zijn van geen kleintje vervaard.

MAJORDOMUS

Het spreekwoord is: hoe groter geest, hoe groter beest.

PERE

Kom, we gaan terug naar de plaats waar we vandaan zijn gekomen. Misschien is mijn heer en meester al terug.

CATHARINA

Soixante-neuf, lik me.

PERE

Wat een schunnigheid!

MAJORDMUS

Wat een vunzigheid!

29ste scène

Majordomus en Pere komen, gaan zitten op de stoelen voorbehouden aan de hoofdrolspelers.

PERE

Dat was me een exploratietocht!

Voltaire komt binnen. Majordomus en Pere staan op.

VOLTAIRE

Je neemt me de woorden uit de mond. Ik was verdwaald. En nergens richtingaanwijzers.

Wat doe je als er brand uitbreekt?

Frederik komt binnen.

Dat probleem heeft zich nog niet voorgedaan.

Catharina komt binnen.

CATHARINA

Monsieur Voltaire, wat hadden wij afgesproken met elkaar?

VOLTAIRE

Lieve majesteit, voor een vrouw als jij zou ik...

Emilie, met dik buikje, duwt ruw de dubbele deur open.

30ste scène

EMILIE

Eindelijk heb ik je gevonden! Ik dacht dat je in Leiden zat bij Boerhaave en 's-Gravesande.

VOLTAIRE

Ik ben nu eens niet op de vlucht.

FREDERIK

Wie of wat u ook bent... Majordoom?

MAJORDOMUS

Mevrouw, u komt hier zo maar naar binnen bij dit hoog gezelschap!

U bent niet eens aangekondigd.

CATHARINA

Wat een onbeschaamdheid!

VOLTAIRE

Zij is wel mijn geliefde. Tot spijt van wie het benijdt. *Mimiek bij Frederik en Catharina.*

FREDERIK

Oh! Dan bent u...

EMILIE

Emilie du Châtelet.

FREDERIK

Enchanté, madame.

CATHARINA

Bonjour.

VOLTAIRE

Chérie.

Emilie en Voltaire omhelzen elkaar innig.

CATHARINA

Niks speciaals!

MAJORDOMUS

Mag ik u voorstellen...

EMILIE

Laat me raden. U bent Frederik de Grote... en dan bent u Catharina de Grote.

CATHARINA

Ik ben Catharina de Tweede, keizerin en alleenheerseres over alle Ruslanden.

EMILIE

Ik ben aristocrate.

VOLTAIRE

Emilie gaat ongedwongen om met bedienden, spreekt aristocraten aan met een voortvarendheid...

CATHARINA

Als u dat zegt.

VOLTAIRE

Zij ontsluit deuren die voor mij met moeite opengaan.

FREDERIK

U behoort tot de middenklasse, vriend.

EMILIE

Waarom ben ik hem achterna gekomen, denkt u?

CATHARINA

Enige vorm van?

EMILIE

Nee, ik ben ontzettend gelukkig met uw idool, maar hij en ik...

VOLTAIRE

Er is geen vrouw zoals de anderen in Parijs dan jij, mijn lieveling.

CATHARINA

Wat heeft zij meer dan... euh...

FREDERIK

De meeste vrouwen lijken te zijn geboren voor bedrog door hun gebrek aan ontwikkeling.

VOLTAIRE

Emilie is gewoon intelligent.

EMILIE

Sinds ik mijn vriend heb leren kennen, die me vriendschap heeft geschonken...

CATHARINA

Alleen dat?

FREDERIK

Ik wou net hetzelfde vragen.

EMILIE

Kortzichtig! Wel, ik ben me anders gaan voelen. Dankzij hem ben ik een wezen met – en

luister nu goed – ben ik een wezen met een geest... een geest!

FREDERIK

Vriend Voltaire, ik weet niet wat te zeggen.

VOLTAIRE

Niet alle vrouwen zijn te doorgronden.

CATHARINA

Maar Emilie, als ik even persoonlijk mag worden...

EMILIE

We kennen elkaar nog maar pas.

CATHARINA

Ik voel me goed in het bijzijn van uw geliefde.

VOLTAIRE

Een oudere man als ik leidt aan heel wat kwaaltjes...

EMILIE

Maar la tendresse, de tederheid, die hij me schenkt... daarvoor ben ik hem achterna gereisd...

ik kan niet zonder hem.

FREDERIK

De kwaaltjes ... kan u daar wat dieper op ingaan?

VOLTAIRE

Doofheid, waterzucht, dysenterie, koorts, jicht, griep, herpes, indigestie, jeuk, reuma...

FREDERIK

Sommige zijn me niet vreemd.

CATHARINA

En voor zover ik weet, is er niks bij waarvan een vrouw zwanger raakt.

VOLTAIRE

De seksuele eisen van een jonge vrouw...

EMILIE

U, majesteit, weet even goed als ik dat aristocratie met minnaars en minnaressen een conditio sine qua non is.

FREDERIK

Het gevolg is moeilijk te verdoezelen.

CATHARINA

Frederik, morgen is het vroeg dag.

FREDERIK

Majordoom, wijs Cathérine haar chambre à coucher.

CATHARINA

Soixante-neuf, suis-moi.

GENERAAL

Volontiers, majesté.

FREDERIK

Majordoom, spreid mijn bed met wat lekkers.

CATHARINA

Bonsoir, tortelduifjes. *kucht*

FREDERIK

A demain, madame, monsieur.

PERE

Tot Frederik

Majesteit, is er hier een kapel?

CATHARINA

Iedereen is welkom in mijn heiligdom.

GENERAAL

Ik kan er niet vlug genoeg naartoe.

FREDERIK

Majordoom, wijs hem de weg naar de kapel.

GENERAAL

Een echte man als ik vindt alles blindelings.

FREDERIK

En excuseer voor het stof.

GENERAAL

Hoe?

FREDERIK

Het altaar wordt zelden of nooit gebruikt.

GENERAAL

Een klein misverstandje.

PERE

Morgenvroeg om 7 uur celebreer ik de mis. Iedereen is welkom.

Gemonkel bij de anderen die verdwijnen, behalve Emilie en Voltaire.

31ste scène

EMILIE

Chéri, je voelde toch waar Cathérine naartoe wilde?

VOLTAIRE

Niemand hoeft te weten dat de beroemde wis- en natuurkundige Maupertuis je niet alleen hogere rekenkunde heeft bijgebracht. Bonjour, mon petit Maupertuis.

EMILIE

Jij bent de tolerantie in persoon. Anderzijds weet jij heel goed dat mijn seksuele eisen groot zijn en blijven.

VOLTAIRE

Mijn verantwoordelijkheid wil ik niet ontlopen, maar mijn machine lijkt soms volkomen uitgeput.

EMILIE

Jouw présence is als een hemel voor mij.

VOLTAIRE

Je lippen stralen een onuitputtelijke zinnelijkheid uit. Je hele lichaam is zo sensitief.

EMILIE

Je woorden, schat! Het is tijd: laten we rustig ontuchtige handelingen gaan plegen.

VOLTAIRE

Op alle vlakken streven we niveau na. Rustig!

32ste scène

In deze scène bevinden de drie personages zich in hun privé vertrek – de stoelen worden zo geplaatst dat ze duidelijk apart kunnen belicht worden, telkens in een andere kleur:

Frederik: mixing zwart, rood, geel – Voltaire: wit, rood, blauw – Catharina: rood

CATHARINA

Eindelijk alleen, met jou, soixante-neuf, in mijn kamer.

GENERAAL

Ons boudoir.

CATHARINA

Ons erotische boudoir.

FREDERIK

Cette nuit contentait ses vigoureux désirs.

MAJORDOMUS

Ik verlang constant naar je. Onophoudelijk.

FREDERIK

Mijn gunstelingen: jij: zwaan van Padua en mijn Caesarion.

MAJORDOMUS

Graaf Francesco Algarotti, graaf Dietrich von Keyserling en ik in één. De heilige Drievuldigheid ten top!

FREDERIK

Männerfreundschaften!

VOLTAIRE

Fédéric: een voortreffelijk gastheer en... een groot schrijver.

EMILIE

Zij mag dan wel keizerin zijn, ik heb haar ogen gezien telkens als ze naar me keek.

VOLTAIRE

Om nog maar te zwijgen van onze Pruis! Hij had zo graag gewild dat ik in Berlijn kwam wonen.

EMILIE

Ik zou je gemist hebben.

FREDERIK

Niet boos zijn, lieveling. Ik bewonder Voltaires ogen. Ze kijken zo helder en doordringend.

MAJORDOMUS

Laat mij nu gul zijn...

FREDERIK

Moment mal! Ik zou zijn welsprekende lippen wel honderdmaal willen kussen.

CATHARINA

Mijn Orlov, mijn Tsjernysjov, mijn Saltykov... bij jou voel ik me honderd procent vrouw.

GENERAAL

Je gevoeligste plekjes liefkoos ik door mijn vingers... door mijn tong.

CATHARINA

Befkeizer!

VOLTAIRE

Emilie, weet je, ik heb al knappe jongemannen hier aan het hof gezien...

EMILIE

En die zijn hier niet vanwege hun diplomatieke vaardigheden!

VOLTAIRE

Wat een mensenkennis!

EMILIE

Een compliment.

VOLTAIRE

Ik waardeer Frederik voor zijn scherpzinnigheid, zijn intellect, maar hij is vaak onmenselijk.

CATHARINA

Jij: keizer van één of meer nachten. Alles hangt af van je uithoudingsvermogen.

FREDERIK

De filosoof, de historicus, de dichter in één persoon. Een drie-eenheid...

MAJORDOMUS

God!

FREDERIK

Doe me de naakte gravin in Dresden vergeten. Oh! Zo lang geleden.

MAJORDOMUS

Ik zal extra mijn best doen.

FREDERIK

Iedere man zwichtte voor haar charmes. Ik kreeg nog meer van haar: syfilis.

MAJORDOMUS

Genot geef ik!

FREDERIK

De kleinste disciplinaire tekortkomingen straf ik met vreselijke aframmelingen.

VOLTAIRE

Emilie du Châtelet, mijn vriendin, mijn minnares. Jij bent een echte wetenschapster, een natuurkundige. Voor nu heb je slechts één gebrek...

EMILIE

Ik ben een vrouw!

VOLTAIRE

Daarom wil ik invloed uitoefenen op de grootmachten.

CATHARINA

Je zachte kusjes op mijn...

GENERAAL

Attaque! Mijn mond op uw poes.

VOLTAIRE

Eén van de beminnelijkste mannen ter wereld... vriendelijkheid, gediensigheid, hoffelijke manieren. Maar hij is onvoorspelbaar.

FREDERIK

Hou niet op. Aurelius, Prometheus, Apollo, Alexander...

MAJORDOMUS

Heb ik al hun kwaliteiten? Oh!

FREDERIK

Voltaire... over mij, dwaas!

MAJORDOMUS

Intens genot.

CATHARINA

O, ze wordt razend.

GENERAAL

Wat een gulzigheid! Wat een vraatzucht!

CATHARINA

Geef ze nu haar voedsel, de poes.

GENERAAL

Oh!

FREDERIK

Laat ze me betasten.

MAJORDOMUS

Hier zijn ze: de cimbalen van de vleselijke lusten.

FREDERIK

Wat een smaak: jouw kwartels van liefde.

VOLTAIRE

En Emilie, ze versmaden niets van de Franse literatuur.

EMILIE

Dat siert ze.

FREDERIK

Majordomus, geef me mijn Anti-Machiavel. Ik ga nog wat denken en schrijven voor ik ga slapen.

MAJORDOMUS

Ik kruip onder de wol.

GENERAAL

Wat vond je van mijn rijkunst?

CATHARINA

Montesquieu!

GENERAAL

Is dat de volgende?

CATHARINA

Montesquieu inspireert me. Ik ga nog wat werken aan mijn Instructie.

GENERAAL

Je schrijft misschien geschiedenis.

CATHARINA

Iedereen is gelijk voor de wet.

VOLTAIRE

Slaap wel, chérie.

EMILIE

Wel te rusten, mon petit.

33ste scène

Aan de ontbijttafel

FREDERIK

Majordoom, het Frühstück ziet er ausgezeichnet uit.

MAJORDOMUS

Na een voluptueuze nacht moet iedereen worden aangesterkt.

Voltaire komt binnen.

VOLTAIRE

Bonjour, Frederik. Un petit déjeuner.

FREDERIK

Ein Frühstück, en niet alleen huisgemaakte confituur! Mais... où est Emilie?

VOLTAIRE

Elle est dans la chambre. Elle vient tout de suite.

Catharina en de generaal komen op.

CATHARINA

Goeiemorgen. J'ai bien dormi. Wat heb ik een honger!

GENERAAL

Ik kan niet alles stillen, majesteit.

MAJORDOMUS

Du thé ou du café?

Maken hun keuze in stilte bekend. Emilie komt binnen.

CATHARINA

Et voilà, elle est là.

EMILIE

Bonjour tout le monde. Excusez-moi dat ik even te laat ben.

CATHARINA

In jouw toestand. Je comprends.

Emilie gaat naar Voltaire en kust hem op de mond.

CATHARINA

Dit doe je niet in het openbaar.

EMILIE

God heeft mij het soort ziel gegeven dat mij niet toestaat mijn hartstochten te verbergen of te matigen, madame.

CATHARINA

Dat dacht ik al. Maar jij had toch kinderen bij markies du Châtelet, volgens mijn

informanten?

VOLTAIRE

Oui.

EMILIE

Ik kan zelf wel antwoorden. Mijn relatie met monsieur Voltaire is volgens de Franse wetten onwettig.

CATHARINA

Overspel!

VOLTAIRE

Een hardvochtig systeem. De wetten zijn gebaseerd op de bijbel.

EMILIE

We kunnen misschien samen de bijbel...

FREDERIK

Is dat niet het woord van God?

EMILIE

Laten we samen de bijbel onderzoeken.

VOLTAIRE

Ik zweer het jullie, Emilie is een tiran... maar een heerlijke, zachte despoot.

EMILIE

Chéri!

VOLTAIRE

Ik bedoel: ze is een dwingelandje. Ze heeft een willetje.

EMILIE

Wie met mij samen wil zijn, moet over metafysica kunnen spreken. En dat is niet voor iedereen eenvoudig, hoogheden.

VOLTAIRE

Je kan toch niet altijd over seks spreken.

EMILIE

J'ai faim.

MAJORDOMUS

Du thé ou du café, madame du Châtelet?

FREDERIK

Vergeet niet te ontbijten, vrienden.

GENERAAL

Waar is onze confrater, père Lachaiselongue?

CATHARINA

Die is nog aan het bijbelen, is het niet madame du Châtelet?

VOLTAIRE

Emilie neemt deel aan een prijsvraag van de Academie van Wetenschappen in Parijs.

FREDERIK

Toe maar!

EMILIE

Men vraagt de ware aard van o.a. licht en warmte te bepalen.

CATHARINA

En dat voor een vrouw!

VOLTAIRE

Emilie is één en al wetenschap.

FREDERIK

Was jij niet bezig aan De Instructie, Cathérine?

VOLTAIRE

Ik ben trots op haar. Zij weet zelfs dat de snelheid van het licht driehonderdduizend kilometer per seconde is.

CATHARINA

Een ontbijt om u tegen te zeggen.

FREDERIK

Geen croissants. Nur Brot.

VOLTAIRE

Bon appétit.

CATHARINA

Pareillement.

FREDERIK

Ebenfalls.

MAJORDOMUS

Insgelijks.

GENERAAL

De même.

EMILIE

Eet smakelijk.

...

VOLTAIRE

Ik moet. Ik kan het niet meer houden.

CATHARINA

Een foutje van de Schepper?

VOLTAIRE

U valt in herhaling. Geloof u nog in Hem?

CATHARINA

Haast u zich, monsieur.

EMILIE

Sinds ik Voltaire heb leren kennen, ben ik gaan geloven dat ik een wezen met een geest ben.

Licht dooft even.

34ste scène

VOLTAIRE

Kijk eens wie ik heb meegebracht?

Voltaire komt binnen met père Lachaiselongue.

PERE

Bonjour, frères et soeur.

Ik had gedacht jullie te mogen ontmoeten aan het altaar van de Heer. Dommage.

FREDERIK

Monsieur, bon appétit.

PERE

Luidop

Au nom du Père et du Fils et du...

CATHARINA

Kan dit niet in stilte?

VOLTAIRE

Vrije meningsuiting.

CATHARINA

D' accord.

PERE

Ik ben priester tot in der eeuwigheid.

CATHARINA

Volgens mijn informanten bent u uit de orde gezet?

VOLTAIRE

Père Lachaiselongue is een heel intelligent...

PERE

Mag ik koffie? Excuseer dat ik u onderbrak, monsieur Voltaire.

FREDERIK

Ik begrijp niet dat u, monsieur Lachaiselongue, goede maatjes bent met iemand die het

christendom bestrijdt.

PERE

Monsieur Voltaire praktiseert de goede werken van het christendom.

CATHARINA

Misschien is uw heer katholiek voor de gelegenheid.

PERE

Madame, van het armoedige dorpje Ferney heeft hij een welvarend stadje gemaakt.

VOLTAIRE

Ik heb de horloge-industrie meer dan gestimuleerd. Vier fabrieken en drie manufacturen heb ik letterlijk uit de grond gestampt.

GENERAAL

Zo is er werk. Dat is echte liefdadigheid.

CATHARINA

Ik heb weeshuizen opgericht, en dat is ook...

EMILIE

Liefdadigheid.

VOLTAIRE

Ik vind dat we aan het uitweiden zijn. Misschien kunnen we ons beperken tot het fenomeen 'religie'.

CATHARINA

Voor mij zijn er twee belangrijke pijlers: vrede en welvaart.

FREDERIK

Cathérine, religie heeft monsieur Voltaire voorgesteld.

CATHARINA

Ik respecteer elke vorm van religie, maar geen enkele godsdienst mag zich inlaten met staatszaken.

EMILIE

Volgens mijn informanten *spottend* bezoekt u kerken en kloosters, en daarna laat u zich in met...

GENERAAL

Org...

CATHARINA

Soixante-neuf!

Mag ik eraan toevoegen: de monniken van het Drie-eenhedsklooster noemen mij een tweede Helena, voorbeeld van vroomheid, en het evenbeeld van Judith van Israël, voorbeeld van moed.

EMILIE

Iedere medaille heeft twee kanten.

VOLTAIRE

Dames!

FREDERIK

Religie is de afgod van het volk. Wie er ook maar een vinger naar uit durft te steken, roept haat en afschuw over zich af.

VOLTAIRE

Dat mag ik graag horen, majesteit.

FREDERIK

En dan heb ik nog iets heel pikants.

CATHARINA

Laat horen, collega.

EMILIE

Volgens mijn informanten, mevrouw...

CATHARINA

U onderbreekt geen keizerin!

VOLTAIRE

Gelijkheid van man en vrouw. Laat haar, majesteit.

CATHARINA

Excusez-moi, monsieur.

EMILIE

Dank je wel, lieveling. Volgens mijn informanten schijnt u onverzadigbare seksuele behoeften te hebben.

GENERAAL

Wij noemen dat: aangeboren levenslust, mevrouw du Châtelet.

CATHARINA

De pot verwijt...

FREDERIK

Mag ik? Ik verontschuldig me nu al, monsieur Lachaiselongue.

Wij hebben in Berlijn een kardinaal en een paar bisschoppen. Sommigen van hen bedrijven de liefde van voren, anderen van achteren. De meesten zijn beter op de hoogte van de theologie van Epicurus dan die van St.-Paulus.

PERE

Ik ben niet geschandaliseerd, hoogheid. Het bestaat. Jammer genoeg. Ik ben en blijf priester. Celibatair.

VOLTAIRE

En daarvoor heb ik alle respect.

EMILIE

Chéri, ik voel me niet zo goed.

CATHARINA

Ga even liggen.

EMILIE

Ik wil naar mijn kamer.

VOLTAIRE

Père!

EMILIE

Ik red het wel.

Terwijl Emilie de scène verlaat

CATHARINA

Naar het publiek toe

Na haar drie kinderen stortte ze zich in het uitgaansleven. Ze maakte er furore. Minnaars bij de vleet.

Volgens mijn informanten.

Licht dooft.

35ste scène

Emilie komt terug.

VOLTAIRE

Dat doet me plezier. Ik kan niet zonder het gezelschap van mijn charmante minnares.

CATHARINA

Gezelschap? Ja, de seksuele medaille heeft twee kanten, n'est-ce pas?

EMILIE

Madame, wij discussiëren op niveau over literaire, filosofische en wetenschappelijke onderwerpen.

VOLTAIRE

Ik ben geen warmbloedig minnaar.

CATHARINA

Maar hoe bent u, mevrouw du Châtelet, dan in deze toestand terechtgekomen? Toch niet

van de Heilige Geest, mag ik hopen.

EMILIE

Ik heb respect voor monsieur Voltaire. Ik put hem niet uit.

CATHARINA

Dan...

VOLTAIRE

Ja, het is wat u denkt, madame. Ik heb gedoogd. Ik beleef met mijn Emilie een

unieke liefde. Haar schoonheid en haar sterke persoonlijkheid...

CATHARINA

Welk nummer heb jij, generaal?

FREDERIK

Willen we een einde maken aan deze discussie? Wij moeten, mevrouw, de vrijheid van ieder mens respecteren.

VOLTAIRE

Een meer dan welgekomen tussenkomst, majesteit. Ik zal jullie, hoogheden, een pertinente vraag stellen: hoe gaan jullie om met... alle mogelijke vormen van cultuur?

EMILIE

Lieveling, ik krijg het opeens zo warm?

MAJORDOMUS

Zal ik even het raam openzetten?

PERE

Of misschien iets fris drinken, mevrouw?

CATHARINA

Mag ik even je pols voelen?

...

Wel zwak.

VOLTAIRE

Gaat het, Emilie?

Emilie knikt.

VOLTAIRE

Een sterke vrouw. Mogen we verder?

EMILIE

Jaja.

FREDERIK

Van jongs af heb ik kunst leren appreciëren.

CATHARINA

Ik ben ontzettend geboeid door literaire Engelse en Franse meesterwerken... weliswaar in vertaling.

FREDERIK

De Franse en Griekse klassieken hebben voor mij geen geheimen. Mag ik erop wijzen dat ik geen Duits lees!

VOLTAIRE

Heel nobel. Eén van de volgende dagen een kleine quiz tussen de grootmachten?

MAJORDOMUS

Naast de literatuur is er ook nog de muziek.

FREDERIK

Dank je wel, majordoom. Ik componeer ook.

CATHARINA

Ik houd van muziek... maar componeren... nee.

VOLTAIRE

Welke muziek?

CATHARINA

Opera. Ik heb een groot jaarbudget voor Italiaanse zangers en een orkest van 32 musici.

FREDERIK

Merveilleux. Maar ik zou het op prijs stellen, mochten monsieur Voltaire et madame du Châtelet over zichzelf wat vertellen.

CATHARINA

D'accord.

VOLTAIRE

Mijn geliefde en ik leven voor het cultiveren van de letteren.

EMILIE

Ik mag spreken van een vruchtbare samenwerking, ook op metafysisch en

natuurwetenschappelijk vlak.

CATHARINA

Dat weten we al.

VOLTAIRE

Ik heb Oedipe en Irène geschreven.

CATHARINA

Maar u neemt beiden toch ook wel eens ontspanning?

VOLTAIRE

Wij gaan op jacht, bezoeken daarna een kastelein...

EMILIE

's Avonds dineren we.

VOLTAIRE

En na het avondeten worden er toneelstukken opgevoerd. Weten jullie dat Emilie opera zingt? Ze heeft een prachtige stem.

CATHARINA

Ik ben benieuwd.

FREDERIK

Cathérine, je wordt overtroefd!

Emilie staat op, toont dat ze moeite moet doen.

VOLTAIRE

Gaat het, chérie?

CATHARINA

Vermoei u niet.

Emilie begint iets uit het werk van Monteverdi te zingen, maar stopt na enkele noten.

...

FREDERIK

Formidable!

PERE

Ga zitten, mevrouw.

VOLTAIRE

En ik zou ook vergeten te zeggen dat we samen paardrijden.

GENERAAL

Galopperen, majesteit! Hoort u dat?

CATHARINA

Soixante-neuf!

VOLTAIRE

En nu is het jullie beurt om wat over jezelf te vertellen.

FREDERIK

Ik zal beginnen. Mijn vader...

VOLTAIRE

Frederik Willem.

FREDERIK

Heb ik verafschuwd, maar ook mijn moeder droeg haar echtgenoot niet in haar hart.

VOLTAIRE

Sophia Dorothea.

FREDERIK

Gelukkig was er Wilhelmina, mijn zus. Zij en ik... giehelden op samenzweerderige toon.

VOLTAIRE

Dat maakte heel wat dragelijk.

CATHARINA

Hoe weet u dat allemaal, monsieur Voltaire?

VOLTAIRE

Het is niet de eerste keer dat ik hier aan het hof ben.

EMILIE

Zo eenvoudig is dat, mevrouw.

CATHARINA

En nu begin ik. Ik was vierendertig toen ik gekroond werd.

VOLTAIRE

U was nog erg jong?

CATHARINA

Maar ik had ook talent, madame Du Châtelet.

FREDERIK

Ik was achtentwintig...

CATHARINA

Toen u op de troon kwam?

FREDERIK

Dan is mijn vader is gestorven en kon ik zonder bedreiging o.a. fluitspelen.

VOLTAIRE

Dat vraagt om meer uitleg, voor sommigen.

FREDERIK

De relatie met mijn vader... gewoon uitzichtloos. Ik kon de vernederingen niet meer aan.

CATHARINA

Mij is hetzelfde overkomen... door mijn toenmalige echtgenoot... Peter III.

Toen ik een heildronk uitbracht, riep hij: Stomkop!

EMILIE

Dat kan niet!

CATHARINA

En dan is een ongeluk niet ver weg.

GENERAAL

Daar varen wij nu wel bij. *lacht*

CATHARINA

Wederzijds, maar daar gaat het nu niet over.

FREDERIK

Ik beraamde een vluchtplan naar Engeland, samen met mijn vriend von Katte.

MAJORDOMUS

Meer dan een vriend... mag ik wel zeggen.

FREDERIK

Jij vaart er nu ook wel bij.

EMILIE

Wil het hooggeboren gezelschap me nu excuseren? Ik hou het niet meer uit.

Breng me weg.

VOLTAIRE

Emilie!

Emilie en Voltaire verdwijnen in de coulissen. Emilie laat een luide kreet.

Stilte.

36ste scène

CATHARINA

In haar toestand kan ze toch niet reizen!

FREDERIK

Die gaat hier bevallen!

MAJORDOMUS

Hier is geen arts.

stilte

CATHARINA

Ik hoor niks.

FREDERIK

Is niet mijn leefwereld.

37ste scène

Voltaire verschijnt.

VOLTAIRE

Ik zal stilletjes op je wachten

In mijn bloeitijd

In de velden van Cirey

En naar slechts één ster kijken

Naar mijn Emilie, mijn idool.

Au revoir!